

Неправильне визначення предмета закупівлі за кодом ДК та визнання договору нікчемним: постанова Верховного Суду

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 11.07.2024 у справі № [905/1081/23](#)

Прокурор звернувся до суду в інтересах держави про застосування наслідків недійсності правочину. Позов обґрунтований тим, що 07.11.2022 замовник опублікував оголошення про проведення відкритих торгів щодо закупівлі «Приладдя для навчальних закладів Код СРV за ДК 021:2015: 639160000-1 (Шкільні меблі)». За результатами відкритих торгів переможцем визнано ТОВ «Т» та укладено з ним договір № 4 від 29.11.2022. Проте прокурор посилається на нікчемність договору, оскільки назва закупівлі із зазначенням коду за Єдиним закупівельним словником не відповідає товару, що фактично закуплений замовником (щодо персональних комп'ютерів).

Пунктом ДК 021:2015: 39160000-1 Єдиного закупівельного словника передбачено такий предмет закупівлі, як «Шкільні меблі». Проте замовник за цим кодом Єдиного закупівельного словника здійснив, зокрема, закупівлю комп'ютерного обладнання, а саме персональних комп'ютерів форм-фактора ноутбук для педагогічного працівника – ноутбуки. Таке комп'ютерне обладнання мало бути закуплене за іншим кодом ДК. За наведених обставин прокурор просить суд застосувати наслідки недійсності правочину шляхом стягнення з ТОВ «Т» бюджетних коштів у сумі 724 950,00 грн та зобов'язання замовника повернути на користь відповідача-2 ноутбуки HP ProBook 455 G7 у кількості 25 одиниць.

Короткий зміст рішення суду першої інстанції та

постанови суду апеляційної інстанції

Рішенням господарського суду Донецької області від 13.12.2023 у справі № 905/1081/23 позов задоволено повністю з посиланням на його обґрунтованість.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 05.04.2024 зі справи рішення суду першої інстанції скасовано, ухвалено нове рішення про відмову в позові. Здійснено розподіл судових витрат.

Постанову суду апеляційної інстанції мотивовано, зокрема, тим, що спосіб визначення предмета закупівлі у цьому випадку відповідає нормам, передбаченим Типовим переліком засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів та STEM-лабораторій, який затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 29.04.2020 № 574 (далі — Перелік № 574), у зв'язку з чим товари, зазначені сторонами у додатку 1 до договору від 29.11.2022 № 4, закуплені за правильно визначеним кодом ДК:021:2015: 39160000-1 Єдиного закупівельного словника, передбаченим як «Шкільні меблі» (School furniture). Сторонами при проведенні процедури публічної закупівлі дотримано вимоги пункту 5 частини 1 статті 43 Закону України «Про публічні закупівлі», у зв'язку з чим договір, укладений за результатом проведення такої закупівлі, є дійсним.

Короткий зміст вимог касаційної скарги

Прокурор, посилаючись на неправильне застосування судом апеляційної інстанції норм матеріального права та порушення норм процесуального права, звернувся до суду касаційної інстанції з касаційною скаргою, в якій просить постанову суду апеляційної інстанції зі справи скасувати, а рішення місцевого господарського суду залишити в силі.

Позиція Верховного Суду

Спір у справі виник з приводу наявності / відсутності підстав для застосування наслідків недійсності правочину шляхом стягнення з ТОВ «Т» бюджетних коштів у сумі 724 950,00 грн та зобов'язання замовника повернути на користь переможця ноутбуки HP ProBook 455 G7 у кількості 25 одиниць.

В обґрунтування доводів касаційної скарги скаржник посилається на пункт 3 частини 2 статті 287 ГПКУ, зазначаючи про відсутність висновку Верховного Суду з питань застосування положень пункту 22 частини 1 статті 1 Закону України «Про публічні закупівлі», пункту 3 розділу 1 Порядку № 708, Єдиного закупівельного словника ДК 021:2015 в поєднанні з пунктами 1, 8, 9 Переліку № 574 та пунктами 1, 5 Переліку № 1440.

Відповідно до пунктів 22 та 34 частини 1 статті 1 Закону України «Про публічні закупівлі» предмет закупівлі — це товари, роботи чи послуги, що закуповуються замовником у межах єдиної процедури закупівлі або в межах проведення спрощеної закупівлі, щодо

яких учасникам дозволяється подавати тендерні пропозиції / пропозиції або пропозиції на переговорах (у разі застосування переговорної процедури закупівлі). Предмет закупівлі визначається замовником у порядку, встановленому Уповноваженим органом, із застосуванням Єдиного закупівельного словника, затвердженого у встановленому законодавством порядку; товари — це продукція, об'єкти будь-якого виду та призначення, у тому числі сировина, вироби, устаткування, технології, предмети у твердому, рідкому і газоподібному стані, а також послуги, пов'язані з постачанням таких товарів, якщо вартість таких послуг не перевищує вартості самих товарів.

Відповідно до пункту 3 розділу 1 Порядку № 708 предмет закупівлі товарів і послуг визначається замовником згідно з пунктами 21 і 34 частини 1 статті 1 Закону України «Про публічні закупівлі» та за показником четвертої цифри Єдиного закупівельного словника.

Згідно з пунктом 14 Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі, який затверджений наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 11.06.2020 № 1082 (далі — Порядок № 1082), під час унесення інформації щодо предмета закупівлі товарів та послуг в оголошення, оприлюднення яких передбачено Законом, та повідомлення про намір укласти договір про закупівлю за результатами застосування переговорної процедури закупівлі в окремих електронних полях зазначається інформація, визначена пунктом 12 та абзацами другим-четвертим пункту 13 цього Порядку, та інформація щодо: назви товару чи послуги кожної номенклатурної позиції предмета закупівлі; коду товару чи послуги, визначеного згідно з Єдиним закупівельним словником, що найбільше відповідає назві номенклатурної позиції предмета закупівлі.

Як встановлено судами попередніх інстанцій, за кодом ДК 021:2015: 39160000-1 Єдиного закупівельного словника передбачений такий предмет закупівлі, як «Шкільні меблі» (School furniture).

При деталізації вказаного класу товару (коду) замовник може придбати, зокрема, навчальне обладнання (код 39162100-6) та навчальне приладдя (код 39162110-9).

Наказом Міністерства освіти на науки від 29.04.2020 № 574 затверджений Типовий перелік засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів та STEM-лабораторій.

За змістом абзацу 1 пункту 1 Переліку № 574 останній визначає вимоги до засобів навчання та обладнання, якими можуть бути обладнані навчальні кабінети біології, географії, математики, фізики, хімії і STEM-лабораторії державних і комунальних закладів загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти (далі — навчальні кабінети і STEM-лабораторії), з урахуванням вимог новітніх освітніх технологій і методів навчання.

Водночас відповідно до абзацу 2 цього переліку вимоги до комп'ютерного обладнання (у тому числі флеш-накопичувачів, навушників, мережевого обладнання, модуля для зберігання планшетів та ноутбуків з можливістю заряджання), яким комплектуються навчальні кабінети і STEM-лабораторії, визначаються відповідно до Типового переліку

комп'ютерного обладнання для закладів дошкільної, загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 02.11.2017 № 1440, який зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15.01.2018 за № 55/31507.

Абзац 2 Переліку № 574 не відносить комп'ютерне обладнання до засобів навчання або навчального обладнання, а містить виключно норму, що відсилає до Переліку № 1440. При цьому Перелік № 1440 містить технічні вимоги до комп'ютерного обладнання, яким комплектуються навчальні кабінети і STEM-лабораторії, а не до навчального обладнання.

Комп'ютери форм-фактора для педагогічного працівника придбані замовником як самостійні одиниці, відповідно, місцевий господарський суд, на відміну від суду апеляційної інстанції, дійшов заснованого на законі висновку про те, що фактично закуплений товар (персональні комп'ютери) не відповідає предмету закупівлі за кодом ДК:021:2015: 39160000-1 (Шкільні меблі), у той час як відповідно до Єдиного закупівельного словника для закупівлі комп'ютерного обладнання передбачений, зокрема, код 30200000-1 «Комп'ютерне обладнання та приладдя».

При цьому Верховний Суд зазначає, що визначення замовником предмета закупівлі із застосуванням Єдиного закупівельного словника повинно відповідати тим товарам, роботам, послугам, що закуповуються. Суд акцентує, що потенційні учасники повинні мати правдиву та достовірну інформацію про предмет закупівлі з метою вирішення питання щодо своєї участі / неучасті у закупівлі.

Отже, визначення замовником предмета закупівлі із застосуванням Єдиного закупівельного словника не є довільним та не може визначатися на розсуд замовника (як помилково вважає відповідач-1), а повинно здійснюватися з дотриманням, зокрема, вимог Закону України «Про публічні закупівлі», Порядку № 708, Порядку № 1082 та відповідати товарам, роботам, послугам, що фактично закуповуються.

Невідповідність визначеного замовником предмета закупівлі реальним товарам, роботам, послугам, що закуповуються, потенційно обмежує конкуренцію та впливає на доступ потенційних учасників до закупівлі.

Відповідно до статті 43 Закону України «Про публічні закупівлі» договір про закупівлю є нікчемним у разі, зокрема, якщо назва предмета закупівлі із зазначенням коду за Єдиним закупівельним словником не відповідає товарам, роботам чи послугам, що фактично закуплені замовником. Аналогічне за змістом положення міститься у пункті 21 постанови Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 № 1178, якою затверджено особливості здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування.

Суд зазначає, що правила частини 1 статті 216 ЦКУ (двостороння реституція) застосовуються тоді, коли обидві сторони здійснили виконання недійсного договору.

Доводи скаржника, обґрунтовані з посиланням на пункт 3 частини 2 статті 287 ГПКУ, знайшли своє підтвердження. Враховуючи викладене вище, доводи, викладені у відзивах відповідачів на касаційну скаргу, Суд відхиляє. Отже, постанову суду апеляційної інстанції слід скасувати, а рішення суду першої інстанції — залишити в силі.

Керуючись статтями 129, 300, 301, 308, 312, 315, 317 Господарського процесуального кодексу України, Верховний Суд постановив:

Касаційну скаргу заступника керівника Харківської обласної прокуратури задовольнити.

Постанову Східного апеляційного господарського суду від 05.04.2024 зі справи № 905/1081/23 скасувати.

Рішення господарського суду Донецької області від 13.12.2023 зі справи № 905/1081/23 залишити в силі.

Стягнути з комунального підприємства «Маріупольський міський ліцей Маріупольської міської ради Донецької області» на користь Харківської обласної прокуратури 21 748,50 грн судового збору з касаційної скарги.

За нагоди ознайомтеся з матеріалом [«Три підказки, як правильно вибрати код ДК»](#).

Використовуйте [шпаргалку щодо визначення предмета закупівлі](#).

Щоб підготуватися та проаналізувати судову практику з різних питань публічних закупівель, на порталі «Радник» створена електронна книга [«Практика суду, що стосується публічних закупівель»](#). Такий електронний помічник потрібен кожному замовнику та учаснику, щоби знати та вміло захищати свої права та приймати лише правильні рішення:

Практика суду, що стосується публічних закупівель

👁 4953 3 Жовтня 2023

Враховуючи неоднозначні позиції контролюючих органів, замовникам доволі важко проводити закупівлі та виконувати норми чинного законодавства з публічних закупівель. Хтось готується захищати себе в судовому порядку, а для когось кращим варіантом є виконання рішення / висновку за результатами оскарження / моніторингу процедури закупівлі. Тож, щоб підготуватися та проаналізувати судову практику з різних питань публічних закупівель, створена електронна книга «Практика суду, що стосується публічних закупівель». Такий електронний помічник потрібен кожному замовнику та учаснику, щоби знати та вміло захищати свої права та приймати лише правильні рішення.

Зміст:

Загальне про відповідальність:

- [Адміністративна відповідальність у деталях. Судовий погляд](#)
- [Підсудність розгляду справ про адміністративні правопорушення передбачені ч. 1 ст. 164-14 Кодексу України про адміністративні правопорушення](#)
- [Оскарження рішення Колегії до суду: нюанси та рекомендації](#)
- [Помилки замовників при оскарженні висновків ДАСУ](#)
- [Чи можна притягнути керівника замовника до відповідальності та що при цьому необхідно знати](#)
- [Чи наділена ДАСУ правом притягувати до відповідальності осіб, винних у допущених порушеннях? Рішення суду](#)